

schrijver constateert dan, dat helaas de religieuze wortel van deze beschouwing in onze moderne samenleving verdooft en in vele gevallen misschien afgestorven is, hoewel in ons modern Westers cultuurleven de waardering van de begaafdheid nog staat onder invloed volgens hem, van deze beschouwing der 16e eeuw, de eeuw van de Reformatie (blz. 25).

Wij betreuren het, dat kennisneming van dit boek ons tot de overtuiging heeft gebracht, dat het ons geen bijdrage brengt tot versterking van die religieuze wortel, die inderdaad bij zeer velen verdooft of afgestorven is. Het boek richt zich naar de bestaande toestand en doet geen ernstige poging alles tot de religieuze wortel te herleiden en naar die wortel te reformeren. Zo wordt bij de behandeling van het onderwerp: „De vrouw in het moderne bedrijfsleven” niet anders dan het volgende behandeld: a. hoofd-trekken van de psychologie der vrouw; b. speciale begaafdheid van de vrouw; c. de vrouw in de ontwikkeling van het moderne bedrijfsleven; d. aangewezen arbeid voor de vrouw in het sociale leven; e. speciale plaats voor de vrouw in het bedrijfsleven (blz. 83). Welke uitwerking er ook moge gegeven zijn aan elk van deze onderdelen, de uitwerking van het allervoornaamste gegeven, de wil Gods aangaande het arbeidsleven van de vrouw, ontbreekt. Voor zover er nog een algemene aanwijzing is naar deze roeping, geschiedt dit op een plaats en op een wijze, die niet anders dan als verscholen kan worden gekwalificeerd. Bij de samenvatting van de zin van de arbeid door de schrijver wordt „de realisering van het leven naar de zin van het bestaan, dat is de dienst van Hoger Waarde, wil men: dat is de dienst van God”, met die van „de wering van het kwaad, wil men: de zonde” onder e. en f. vermeld in een reeks van bepalingen, waarbij van a. tot d. eerst levensonderhoud, zelfuitdrukking, sociale functie, gemeenschaps-coöperatie in dienst van „het” leven vooropgaan. Wanneer de dienst van God ook in de uitwerking van de zin van de arbeid niet het A tot Z is, onder welk credo dan vervolgens de aspecten van levensonderhoud, zelfuitdrukking, sociale relaties enz. in onderdelen en in duidelijke onderschikking worden bezien en beoordeeld, maar een bepaling onder andere bepalingen gaat worden, dan is dit in wezen een humanistische beschouwingswijze, waarbij men onbedoeld toch ook ten offer valt aan die terecht gesignaleerde kwaal van verschrompeling en verdorring van de enig mogelijke religieuze wortel. Het is toch deze levenswortel, waaruit alle levenssappen moeten optrekken, ook die, welke aan het arbeidsleven zijn impulsen moeten geven.

Voor een belangrijk deel wijten wij het aan deze principieel verschillende waarde-bepaling, ook wat de zin van de arbeid betreft, dat wij ten opzichte van fabrieksarbeid van de vrouw bepaald afwijzender staan dan prof. dr. J. Waterink. Ook al is volgens hem de vrouw voor technische functies minder op haar plaats, dit wordt voor hem bepaald door het feit, dat de techniek in het algemeen een vrouw niet ligt. Hij wil dan ook de vrouw alleen dan haar plaats aan de machines zien innemen, wanneer zij het bepaalde type vertegenwoordigt, dat in verband met de wet van de monotomie van de arbeid, voor monotoon werk geschikt is (De mens in het bedrijf, blz. 110). Gelijk men uit onze voorgaande uiteenzetting kan weten, wordt voor ons deze zaak niet primair door psychische en fysieke geschiktheid bepaald, maar vóór alles door Gods wil aangaande het arbeidsleven van de mens, en dus ook van de vrouw. Er kunnen omstandigheden zijn, zoals in tijden van oorlog, wanneer de mannen aan de fronten staan, waarbij de vrouw overeenkomstig haar levensroeping om een hulp te zijn, die bij de man past, diens plaats in werkplaats en fabriek met het oog op de dan aanwezige levensnood, tijdelijk moest gaan innemen. Maar voor andere, meer normale omstandigheden is de levensregel een geheel andere. Ook hier heeft het feit, dat God het meisje voor zulke zware fabrieksarbeid lichamelijk niet heeft toegerust, ons veel, zoal niet alles te zeggen. Ook Clara Wichmann blijkt in haar genoemde studie geen voorstandster te zijn van fabrieksarbeid voor de vrouw. Zij schrijft op blz. 126 van haar boek: „Bij al deze dingen komt nog dit, dat de vrouwen nu eenmaal voor de fabrieksarbeid fysiek minder goed zijn toegerust dan de mannen. Het weerstandsvermogen van de aanstaande moeder en van het meisje in de ontwikkelingsjaren is gering. Lange arbeidsduur, staand werk, wellicht ook, sommige vergiftige stoffen, grijpen haar in bijzondere mate aan. Bovendien worden de krachten der vrouw bijna steeds nog enigszins aan haar beroepsarbeid onttrokken door het dubbele van haar taak; bijna geen vrouw of meisje is er, of er wordt nog in meerdere of mindere mate door het gezin beslag op haar gelegd”. Zelfs voegen wij hieraan nog toe, dat daar, waar het gezin geen beslag op het meisje legt, zij meteen van alle gezinsarbeid steeds meer vervreemd raakt of blijft. Het is inderdaad juist, wat deze schrijfster op een andere plaats in haar boek opmerkt, dat „de moderne beroepsarbeid der vrouw eenvoudig antithetisch staat tegenover huiselijkheid en moederschap” (blz. 26). Men moge trachten door speciale huishoudelijke cursussen voor de fabrieksmeisjes hierin verbetering te brengen en ten dele slaagt men hierin ook wel; waar evenwel deze zaak ook mentaal bepaald en beïnvloed wordt, kan onmo-

gelijk in voldoende mate het noodzakelijk evenwicht worden verkregen. Men kan zich moeilijk een schriller beeld vormen van het type fabrieksmeisje, haar motieven, optreden en manieren, dan H. C. Kalkman doet in haar boekje: „Fabrieksarbeiders”, wanneer zij bij alle mildheid in het beoordelen van deze meisjes toch opmerkt, hoe de grote massa ervan buiten haar werk alleen maar haar bioscoop, haar café, en haar danslokaal heeft, waarbij ze verstrooing zoekt in roken, dansen en in de „goedkope” romantiek van de bioscoop (N.V. De Arbeiderspers, Amsterdam, 1947, blz. 13-15). Dit milieu kan men m.i. niet zwaar genoeg laten wegen bij zijn beoordeling. Er zijn slechts weinige fabrieksfuncties, die aan het meisje kunnen worden toegewezen, met handhaving van de norm, dat ze wat de aard van haar werk betreft, zoveel mogelijk contact beware met haar natuurlijke levensroeping. Een uitzondering zou kunnen worden gemaakt b.v. voor de kledingindustrie, en voor de glas- en aardewerk-industrie. In eerstgenoemde is het meisje in contact door het werkstuk, met haar natuurlijke levensroeping, voor de glas-industrie geldt tot op zekere hoogte hetzelfde. Wie gezien heeft, hoe het edele kristal, na uit de handen van de glasblazer en slijper te zijn voortgekomen, door de handen der meisjes gaat om een laatste keur en reiniging te ondergaan, kan m.i. ook daarbij begrip opbrengen voor het feit, dat dit fijne werk door vrouwenhanden geschiedt. In het algemeen echter achten wij de mogelijkheid van bij haar passende fabrieksarbeid voor het meisje slechts zeer beperkt aanwezig. Daarbij zullen de bezwaren van het milieu in vele gevallen blijven gelden. Tot op zekere hoogte wordt ook tal van kantoorarbeid voor het meisje door hetzelfde bezwaar gedrukt. Ongetwijfeld is fabrieksarbeid en kantoorarbeid niet als gelijkwaardig te beoordelen. Als hulp naast de man heeft de gehuwde vrouw eeuwenlang, hem ook bij de administratie zijner zaken terzijde gestaan. Wat kantoorarbeid betreft hangt zeer veel af van inrichting, zowel van werk als van werkruimte, alsook van milieu en sfeer. Toch is de positie van het werkende meisje op kantoor uit arbeidsoogpunt allermindst een ideale te noemen of zulk één, waaraan men bij de beroepskeuze de voorkeur zou moeten geven. Men heeft niet ten onrechte opgemerkt, dat moderne kantoorarbeid evenals fabrieksarbeid een verruwend invloed op het meisje uitoefenen kan. Zo is mij b.v. persoonlijk enige malen uit schriftelijke rapporten, die bij mij binnen kwamen van onze specialisten, die op het gebied van „colour-conditioning”, de juiste kleurgeving in fabrieken, kantoren, enz. adviseerden, gebleken, hoe met name de sanitaire inrichtingen in bepaalde kantoren, waar een zeer groot aantal vrouwelijke employé's werkzaam is, er in één woord onbeschrijfelijk smerig uitzagen, bevuild door smeersels van lippenstift e.d. om van andere viezigheden maar te zwijgen. Een van de directeurs maakte bij de rondleiding zelf de opmerking, dat de ruwste fabrieksarbeiders het er waarschijnlijk netter zouden afbrengen.

Wat van het fabrieksmeisje werd gezegd door de schrijfster H. Kalkman, geldt ook van vele kantoor-dames. De dichter Geraert van Suylensteyn (P. van Rensen) typeerde dit in zijn gedicht „Dreun” eens op deze pregnante wijze:

Typistes tikken ijverig voor hun toilet
Tussen hun bed en de dancing
En er is geen beschutting ergens
Dan in de dood der apathie.

Bij deze verschijnselen, dat dus het meisje op kantoor als meisje kan ontaarden, ondanks alle „make-up”, voegen zich nog andere typische bezwaren. Hierbij denk ik terug aan de glimlach, die bij mij opkwam, toen ik een bepaalde passage in het boek van prof. Waterink las, waar hij een vergelijking maakt in het 7e hoofdstuk, handelende over: „De vrouw in het bedrijf” tussen de man en het meisje. De man is het, die volgens de prof. wil heersen en veroveren, terwijl hij van de andere sexe zegt: „maar het meisje wil bemind en veroverd worden” (blz. 101). Toen ik dat las, dacht ik onwillekeurig: van die „veroveringen” ondervinden de leiders van de ondernemingen anders maar de last. Want wanneer ik alleen maar eens uit mijn eigen ervaring op dit gebied over een reeks van jaren zou gaan putten, dan zou stellig meer dan voldoende stof aanwezig zijn voor de conceptie van de meest spannende roman, met tal van gevaarlijke, onduidelijke erotische complexen en scènes, die men zo op kantoor ziet ontstaan en groeien. Ongetwijfeld sta ik in dezen niet alleen. Daarom is het dan ook taak, zowel van het solliciterende meisje, als van haar ouders, zich er goed van te vergewissen, in welk milieu zij wordt opgenomen, ook al kan vanzelfsprekend geen garantie worden geboden of verkregen ten opzichte van het vermijden van mogelijke erotische of andersoortige verwickelingen en escapades. Iedere directie of personeelschef, die over uitgebreid vrouwelijk en mannelijk personeel de leiding heeft, zal op dit punt stellig doorlopend waakzaam moeten zijn. Persoonlijk geef ik er de voorkeur aan, de meisjes waar dit kan, zoveel mogelijk in eigen afdeling werkzaam te doen zijn, onder goede vrouwelijke leiding. Prof. Waterink maakt in zijn boek de opmerking, dat de vrouw voor administratieve bezigheden in 't algemeen veel minder geschikt is dan de man, doordat het dorre kantoorwerk met cijfers haar niet zou liggen (blz. 113). Deze

opvatting kan ik niet delen. Er komt n.l. in tot uiting, een meer voorkomende misvatting ten opzichte van administratieve bezigheden. Cijfers zijn niet dor, als men hun taal maar verstaat, en zo staat het ook ten opzichte van het verwerken van cijfers. Jarenlang heb ik gewerkt met meisjes in administratieve functies en op grond van deze eigen, ook door anderen bevestigde ervaring, meen ik te mogen zeggen, dat het meisje stellig voor dit werk minstens zo geschikt is als de man. In dit opzicht voldoen zij uitstekend. Daarbij heb ik niet gemerkt, dat het werk hun zelf in het algemeen geen bevrediging gaf. Maar wel leerde de ervaring, dat de inrichting van de afdeling en de samenstelling ervan wat de personeelsbezetting betreft, factoren van groot belang zijn, opdat zij zichzelf kunnen blijven in haar werk.

Toch achten wij kantoorarbeid voor het meisje niet de soort arbeid te zijn, waarop in de eerste plaats haar aandacht gericht moet worden bij de beroepskeuze. Bij de reeds genoemde motieven, die daartegen pleiten, voegt zich ook nog dit, dat met name bij het ouder worden bepaalde bezwaren gaan optreden. Bij een gesprek, dat ik onlangs daarover had met een medicus, merkte deze op, dat hij alle zakenlieden, die vrouwen in dienst hadden tussen de 40 en 50 jaar, er wel op zou willen wijzen, naar te ontzien bij het werk. Vrouwen leggen dan vaak een verhoogde activiteit aan de dag, die, gegeven haar fysieke gesteldheid, haar dan snel doet verouderen. Men ziet dan, dat het tempo bij 't werk haar gaat drukken, zij worden humeurig en bij 'n enkele komt de vrees op in het werk door anderen te worden voorbijgestreefd. Dan begint zich eerst recht duidelijk af te tekenen, dat jarenlange kantoorarbeid voor het werkende meisje, dat wordt tot werkende vrouw, toch niet de ideale soort van arbeid is.

P. GROEN.

LITERATUUR EN KUNST

Dichterschap en werkelijkheid

Dit lijvige werk van 480 pagina's beleefde zijn derde druk.

De eerste verscheen in 1938, de tweede in het bezettingsjaar 1943 en in 1951 deze derde druk.

Het werk dient zich aan als een „Geïllustreerde literatuurgeschiedenis van Noord- en Zuid-Nederland en Zuid-Afrika”. Het staat onder redactie van W. L. M. E. van Leeuwen, en de medewerkers zijn: Dr. H. W. E. Moller (De Middeleeuwen); Dr. J. Karssemeijer (Renaissance, Humanisme, Hervorming); Dr. J. Karssemeijer (De Achttiende eeuw tot 1770); Dr. W. H. Staverman, (De Overgang van de 18e naar de 19e Eeuw); Dr. W. H. Staverman, (De Negentiende Eeuw van 1830 tot 1880); W. L. M. E. van Leeuwen, (Van 1880 tot Heden); Dr. J. A. Goris, (De literatuur in Zuid-Nederland na 1830); Dr. Rob. Antonissen, (De Zuid-Afrikaanse Letterkunde). Voorts bevat het werk een uitvoerige bibliografie en een register.

Om met de uitvoering van het werk te beginnen: de Uitgeefster W. de Haan N.V. te Utrecht, verdient alle lof. Het werk is op prima papier gedrukt, de vele foto's op kunstdruk, zijn, evenals de kleurplaten, tekeningen en houtsneden, met bijzondere zorg ter perse gelegd. De band is smakvol, en sober met titel in gouddruk.

De derde druk wijkt in heel wat af van de eerste. Men kan dit al afleiden uit het aantal pagina's. De eerste druk bevatte 388 bladzijden, deze bijna 100 meer. Behalve dat het werk hoogst nauwkeurig is bijgewerkt tot heden, werd ook de bijdrage over de literatuur van Zuid-Afrika geheel herschreven door Dr. Rob. Antonissen.

Overigens is bij deze uitbreiding streng de hand gehouden aan de eerste opzet van dit werk, n.l. dat deze literatuurgeschiedenis niet in de eerste plaats bestemd is voor „vaklieden”, maar, zoals het in de inleiding gezegd wordt: „voor de meer beschaafde leek”. Een uitdrukking, die we nu maar niet becommentarieren zullen, maar waarmee in elk geval duidelijk gezegd wordt, wat men bedoelt. Bij deze opzet heeft men echter allermindst willen zoeken naar een compromis tussen wetenschap en populariteit. Trouwens, uit de keuze van medewerkers kunnen we wel afleiden, dat naar handhaving van strikte wetenschappelijkheid is gestreefd.

De titel: „Dichterschap en Werkelijkheid”, is ontleend aan een der „Aesthetische toespraken” van de dichter A'bert Verwey, de man, die na de „revolutie” der Tachtigers, de band met het verleden weer herstelde. Albert Verwey schreef: „Het is de vloek van onzen tijd (1909) dat het besef van den samenhang (tussen dichterschap en werkelijkheid) verloren ging. Iedere eenling verdort in zijn verlatenheid, vrijwillig of hem opgedrongen, en de gevoelens waaruit de samenhang geboren wordt, verdrijft de drang naar beperkte verstandelijkheid”.

Het is al weer lang geleden dat deze woorden rumor in casa konden wekken. Het is het beste pleidooi voor deze literatuurgeschiedenis, dat zij in haar titel nochtans aan deze profetische woorden herinneren wil.

Want de binding tussen dichterschap en werkelijkheid loopt altijd weer opnieuw gevaar, zelfs in een tijd als de onze, waar het individualisme, waarin de tachtigers zich verloren hadden, allang geen mode-

artikel m
andere a
lisme, W
ter, en
vaar me
en het e
bij het
dualisme
verlaten

Of de
bedoeld
hebben
het zou
maatsch
eerste
het bez
heid mis
geloofso
heeft de
steld, d
den is
vallighe
band te
het liter
teriseren
de tijd
schrijver

Welnu,
het wens
nis. En
wordt a
reikt. W
denis wi
der orië
1950 bet

Natuur
aanmerke
in reken
raire pr
dat bepe
wel gebe

We zij
blik nog
schijnt
dit werk
werk zoe
meer las

Er is
volk aan
tuur. W
Bilderdy
Er word
volksbil
niet den
En wat
jes, vol
meestal
meer be
in een a

Dit be
die onhe
„leek”. E
Het zal

Overig
we ook
lang heb
schieden
ens dat
waardere
lijk ver
zich die
dan wac
toepass
die niet
king var
van de
2:14) a

Aang

„Hoe

keer.
Wat v
de bijzo
Jozef v
zoons l
Waarom
te verne
hem dat
hij het
reis om
der Sim

Maar
het felst
ellen zo
Het mee
overkom
achter g
Waar
Dat J
geen wo

tot uiting, plicht van het dor, als het ook ten renlang heb ve functies leren beves- en, dat het geschikt is kend. Daar- zelf in het l leerde de g en de sa- ing betreft, ichtzelf kun-

meisje niet erste plaats de beroeps- daartegen ame bij het treden. Bij id met een nlieden, die 50 jaar, er ij het werk. ctiviteit aan lheid, naar at het tem- in humeurig rk door an- begint zich jarenlange dat wordt : soort van P. GROEN.

EN KUNST

id

de zijn der- in het be- druk.

ellustreerde d-Nederland van W. L. zijn: Dr H. Karzemetjer Dr J. Kar- Dr W. H. naar de 19e ende Eeuw uwen, (Van literatuur in nissen, (De at het werk

eginnen: de at, verdient rukt, de vele lekeurplaten, e zorg ter er met titel

n de eerste, agina's. De e bijna 100 uwkeurig is tge over de reaven door

g de hand rk, n.l. dat erste plaats a het in de beschaafde niet becriti- uidelijk ge- et heeft men compromis ens, uit de afvelden, dat pelijkheid is

id", is ont- ten" van de "revolutie" a weer her- e vloek van samenhag rioren ging. id, vrijwillig aruit de sa- ng naar be-

orden rumor leidooi voor r titel noch- neren wil. n werkelijk- zelfs in een e, waarin de geen mode-

artikel meer is, doch plaats moest maken voor een andere afgod: de gemeenschap, oftewel het Federalisme. Want óók dit modeartikel brengt voor de dichter, en voor de kunstenaar in het algemeen, het gevaar met zich, dat hij de werkelijkheid niet meer ziet en het contact er mede verliest. Want, zo goed als bij het individualisme der Tachtigers, kan bij het federalisme van vandaag, „de eenling verdorren in zijn verlatenheid”.

Of deze literatuurgeschiedenis in haar citaat-titel, bedoeld heeft ook dit laatste gevaar te signaleren, hebben wij in dit werk niet kunnen ontdekken. Maar het zou, geloof ik, ook niet juist zijn, dit werk op deze maatstaf te beproeven. Bij de verschijning van de eerste druk, werd door sociale en christelijke critici het bezwaar gevoeld, dat deze studie een diepere eenheid mist, waarbij dan natuurlijk de eenheid van eigen geloofsvertuiging werd bedoeld. Maar o.l. terecht heeft de samensteller van dit werk hiertegenover gesteld, dat de bedoeling was een literatuurgeschiedenis te geven, welke tot taak had, niet: „de toe- valligheden van het literaire leven in een zinrijk verband te ordenen, doch wel: de gebeurtenissen van het literaire leven te registreren, de feiten te karakteriseren, waardoor in het algemeen het verband met de tijd vanzelf duidelijk wordt, mee te delen wat de schrijvers te zeggen hadden.....”.

Welnu, we willen dit werk dan ook beoordelen op wat het wenst te zijn: een objectieve literatuurgeschiedenis. En we hebben de indruk, dat, als deze maatstaf wordt aangelegd, dit werk het gestelde doel heeft bereikt. Wie iets over de nederlandse literatuurgeschiedenis wil weten, kan hier terecht. Het werk is bizon- der oriënterend, ook wat de laatste halve eeuw tot 1950 betreft.

Natuurlijk zouden, vooral in dit hoofdstuk, enkele aanmerkingen te maken zijn. Maar we willen direct in rekening brengen, dat juist in dit tijdvak de literaire productie zó overweldigend groot is geweest, dat beperking tot vaak een slechts vluchtig noemen, wel geboden was.

We zijn blij, dat een uitgave als deze op dit ogenblik nog mogelijk blijkt te zijn. De „beschaafde leek” schijnt dus nog wel zoveel interesse te hebben, dat dit werk, dat f 13.50 kost (een bedrag, dat voor dit werk zéér laag is, maar voor menige beurs toch niet meer laag zal zijn), loopt.

Er is nog altijd een ontstellend tekort onder ons volk aan kennis van onze grote figuren in de literatuur. Wat weten we eigenlijk van Vondel, Revius, Bilderdijk, de Tachtigers (ik doe maar een greep) af? Er wordt door het Nederlandse volk veel gelezen. De volksbibliotheken worden verslonden, maar laat ons niet denken dat dit iets met literatuur te maken heeft. En wat we verder te weten komen via radio-leeslampjes, volksuniversiteiten, kranten-essayisten enz. is meestal zo oppervlakkig, en gehaast, dat het niet veel meer beklift dan een „doen van het Rijksmuseum” in een achtermiddagje.

Dit boek vraagt studie; als ik een laatste keer die onhebbelijke term mag gebruiken: studie van de „leek”. En wie nu wil, kan in dit werk zijn gang gaan. Het zal de moeite lonen.

Overigens is daarmee natuurlijk niet gezegd, dat we ook nog niet eens behoefte zullen krijgen, of al lang hebben, aan een christelijke literatuurgeschiedenis, in die zin dan bedoeld, zoals Dr R. J. Dam ons dat zegt in zijn „Stoa en Literatuur”: „Het juist waarden van literatuur kan niet buiten Schriftuurlijk verantwoorde grondbeginselen, maar heeft men zich die, naar de mate van zijn inzicht, verworven, dan wacht het altijd weer zeer moeilijke werk der toepassing op concreet literair werk. Een toepassing, die niet berust op een louter verstandelijke uitwerking van algemene gedachten, maar het hart vraagt van de mens, die de geur der kennis Gods (2 Cor. 2:14) ademt.....” R. v. R.

GEZINSLEVEN

Aangaande mij en mijn huis

De liefde zoekt zich zelve niet.

1 Cor. 13:5.

„Hoe was dat bij Jacob?” vroegen we de vorige keer.

Wat was de oorzaak, beter nog, de bron, waaruit de bijzondere, de bovenmate grote liefde, die hij voor Jozef voelde, voortspoot? Hij moet al zijn twaalf zoons liefhebben. En ongetwijfeld had hij dat ook! Waarom anders zond hij Jozef er op uit, met opdracht te vernemen naar de welstand van zijn broeders, en hem daarvan bericht te doen? Waarom anders trok hij het zich zo aan, toen de broeders na hun eerste reis om in Egypte koren te kopen, terugkeerden zonder Simeon?

Maar toch, de gloed van zijn vaderliefde straalde het felst uit naar Jozef, de zoon des ouderdoms. Voor Allen zocht hij het goede, maar voor Jozef het beste. Het meest was hij beducht, dat Jozef een ongeval zou overkomen. De andere broers werden bij Jozef ten achter gesteld.

Waarom dan toch?

Dat Jozef hem het liefste was — dat is waarlijk geen wonder! Om te beginnen het feit, dat hij in Jozef

zag de zoon van zijn liefste vrouw, die zij haar man had gebaard, toen hij reeds oud was geworden. Maar er is meer! Zo weten wij niet van enige zorg of verdriet, dat hij ooit zijn vader zou hebben berokkend! Wij lezen slechts eenmaal, dat zijn vader hem zijn ongenoegen deed blijken toen hij n.l. de droom vertelde: „De zon, en de maan en de elf sterren bogen zich voor mij neder!” Op bestraffende toon vraagt hij hem dan: „Zullen wij dan ganselijk komen, ik en uw moeder en uw broeders, om ons voor u ter aarde te buigen?” Wij mogen gerust aannemen, dat Jozef's gedrag gunstig afstak bij dat van zijn oudere broers, en dat hij wandelde in de vreze des Heren.

Hoe heerlijk kwam zijn godsvrucht uit, toen hij in de smeltkroes van lijden en verleiding geworpen werd! Van wraakgevoelens jegens zijn broers merken wij nimmer iets; wel het tegendeel! Van een morrend opstaan tegen de Here, Die het vasthouden aan Zijn wet zo voor het oog beloofde met zware kerkerstraf, evenmin! Hoe vorstelijk gedroeg hij zich in de ure der verzoeking. Wat zouden Ruben en Juda daarvan terechtgebracht hebben, die in veel zwakker verleiding reeds waren bezweken! Bovendien was Jozef een schone jongeling, maar ook naar de geest rijk begaafd, straks in staat de hoogste positie met ere te bekleden aan het hof van de Egyptische koning.

Nee, dat zulk een zoon de trots van zijn vader was, hem het liefst van heel zijn kinderschaar — het kon nauwelijks anders!

Daarin zat dan ook niet Jacobs fout, Jacobs zonde. Maar wel hierin, dat hij hem liefhad boven al de anderen.

Wat te zeggen van een onderwijzer, die de liefste, knapste, gehoorzaamste leerlinge uit zijn klas liever had dan al haar klasgenoten; voor haar de meeste belangstelling betoonde; aan haar de meeste aandacht besteedde; zich steeds afvroeg, wat het meest in haar belang was, zó, dat hij aan de minder goede, de achterlijke, trage, lastige, ondankbare leerlingen slechts weinig aandacht schonk; ze min of meer verwaarloosde; zich niet alle moeite getroostte, (hoe vervelend en verdrietig op zichzelf ook), om ze zoveel mogelijk vooruit te brengen. Van een goed onderwijzer zou juist geëist moeten worden, dat hij de zwakken, de weerbarstigen, de moeilijken het meest liefhad; dat hij zichzelf zou overwinnen en verloochenen, en toch maar niets na zou laten om ze mee te krijgen, tenminste om ze bij te brengen, zoveel hun geest bevatten kon; en hun de eerste beginselen te leren naar de eis hun weg, hoe verdrietelijk het mocht wezen, hoeveel teleurstelling het mee mocht brengen; hoe ondankebaar werk het mocht zijn — daarbij enkel gedreven door de grote liefde, welke zijn hart behoort te vervullen juist jegens de jongens en meisjes, die toch waarlijk niet zo bijzonder lief en aantrekkelijk zijn, helemaal geen leerlingen, om er trots op te wezen!

Wat te zeggen van een dominee, die de sierlijkste leden zijner gemeente, die lieve, vrome, goed-onderlegde, prettige Christenen lief had boven al de anderen; hen geregeld opzoekt; in zijn preken zich speciaal tot hen richtte, en deze naar hun behoeften maakte; maar de onsierlijke leden, die een slordig leven leidden, die weinig kennis hebben, geen lust in het onderzoek der Schriften, weinig ter kerk komen — minder lief had; slechts zelden bij hen binnen stapte; weinig met hun toestand op de hoogte was; zich bij het maken van zijn preken niet naar hen schikte: heel anders dan de goede herder deed, die de negen en negentig goede, ordentelijke, gewillige schapen in de steek liet, om dat éne wilde, ongehoorzame, eigenzinnig weggelopen schaap op te zoeken!

Wat te zeggen van een vader en moeder, die hun lieve, nette, gezeglijke jongen, die zo heel goed leren kan, en wil, en van wie ieder met lof spreekt — lief hebben, meer dan al die andere kinderen, die zo helemaal niets bijzonders zijn; waarover ze zo vaak klachten horen, van de dominee, van de burens; die in huis ook zo vaak last veroorzaken; van wie ze niet weten, wat er later van worden moet! Het nieuwe pak kleren is voor die beste zoon; de anderen kunnen wel met wat minder toe; het door hem afgelegde is voor hen goed genoeg; als er bezoek komt — ieder moet horen, wat plezier hij hun verschaft, en hoeveel verdriet die anderen (zelfs ten aanhore van die kinderen); als die ene iets vraagt, krijgt hij het, als die anderen iets vragen, is er geen geld; als er iets gebeurt, dat niet in orde is, dan weten vader en moeder het zó maar: „hij kan het niet gedaan hebben!”; 't is maar de vraag: „wie van de anderen?”

Alles is er op gericht, om het plezier, dat ze zelf hebben in de veelbelovende zoon, nog maar steeds te vergroten — al zou het gaan ten koste van die anderen. Toch zegt de Schrift: „De liefde zoekt zich zelf niet!”

De liefde zoekt het verlorene; het minderwaardige; wat dreigt weg te zwerven en om te komen; het zwakke, het misdeelde; het hulpbehoevende; het slachtoffer van eigen zonde: dat is geen gemakkelijk werk; dat vraagt veel geduld, veel zelfverloochening, volharding, trouw, liefde!

Zo heeft God Zijn kinderen lief; zo had en zo heeft de Heiland de Zijnen lief; zo wil Hij, dat ook wij liefhebben; wij, ouders, onze kinderen; de lastigsten, de slechtsten, de domsten, de zwaksten het meest; en niet zoals vader Jacob, die zijn voortreffelijke zoon Jozef het meest lief had, meer dan die anderen, wier kwaad gerucht volkomen gegrond was. HUISMAN.

PERSSCHOUW

INDEPENDENTISME-KWESTIES?

In „Ons Kerkblad” (Zeeland, N. Br. en L.) schrijft ds W. Vreugdenhil (Den Bosch) iets over een artikelje in ons meisjesblad „De Poortwake”, waarover enige deining eventjes te zien kwam. Het betrof een „driestar” in gemeld orgaan.

Ds Vreugdenhil zegt:

Onlangs is in enkele van deze driestarren gewezen op het gevaar, dat er in onze kerken bestaat, dat nu zij aan de klip van de synodocratie ontkomen zijn, zij thans zullen vervallen op die van het independentisme (independent = onafhankelijk, zelfstandig). Wij leggen gaarne — en terecht — de nadruk op de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk, maar zo waarschuwt de driestar, wij moeten hier niet overdrijven.

Hierna citeert ds Vreugdenhil de driestar zelf. Daar stond dit in te lezen:

„Er zijn er, die van geen ambtsdragers-conferentie, van geen Schooldagen, van geen predikanten-conferenties en van geen jeugdbondsdagen willen weten, omdat ze het genoeg vinden, dat er een plaatselijke Kerk is. Dat is niet gereformeerd meer, dat is ongereformeerd en komt op uit ons zondig vlees, hoe vrome schijn het hebben moge. Het is een ontzaglijke rijkdom van Gods genade, dat we nog onze Schooldagen, onze ambtsdragers-conferenties en onze Bondsdagen van Mannenbond, Vrouwenbond, Jongelingsbond en Meisjesbond hebben mogen. Ik zie daarin een stuk van de beoefening der gemeenschap der heiligen, die we, zolang God ons die nog laat, te betrachten hebben, tot opscherping van elkander, tot vertroosting (en de broeders gezien hebbende grepen we moed!), tot vermaan en tot versterking van de band. Hoeven zijn er al getroost en gesterkt, als ze uit heel kleine gemeentetjes komende, in Kampen op de Schooldag eens zien mochten, dat er duizenden zijn, die eensgezest leven”.

Nu zegt ds Vreugdenhil zijnerzijds:

Ik dacht, dat dit gezonde taal was, waar wij het allen mee eens konden zijn.

Doch ziet, nu komt Ds B. Jongeling van Apeldoorn in het „Geref. Kerkblad voor Overijssel en Gelderland” van 22 December 1951 in een uitvoerig artikel tegen deze driestar op. Hij signaleert haar als „gevaarlijke voorlichting” en zegt, dat zij „een valse tekening geeft van een en ander, dat zich tegenwoordig voordoet in ons kerkelijk leven”.

Waarom wij elkaar als broeders van hetzelfde huis dadelijk met zulk zwaar geschut moeten te lijf gaan, als wij het met wat een ander schrijft, niet eens zijn, is mij niet duidelijk. „Gevaarlijke voorlichting” en dat in een Meisjesblad — het is me nogal wat! En dan geeft Ds Jongeling over dat woord „independentisme” en over de uitdrukking „gemeenschap der heiligen” een heel betoog, dat op zichzelf interessant en leerzaam is, maar dat als verweer tegen genoemde driestar ons toch wel wat al te zwaarwichtig voorkomt en daarom onzes inziens niet geslaagd mag heten.

Het was er de driestar-schrijver blijkbaar alleen maar om te doen, een waarschuwend woord te laten horen, om in onze kring niet uit reactie te gaan handelen en niet ter wille van de zelfstandigheid der plaatselijke kerk de gemeenschap der heiligen met broeders en zusters ook buiten onze plaatselijke kerk te verwaarlozen of op de achtergrond te schuiven. En dat vermaan is toch bezwaarlijk als „gevaarlijke voorlichting” te bestempelen!

Het is — nu „zwaar geschut” genoemd is — een troost, dat beide auteurs elkaar afwisselen in de voorlichting der meisjes. 't Leven valt ook wel eens mee. 't Ligt vaak aan de minder preciese formulering van de dilemma's bij de een, en de daarna volgende onvolledige uitwerking van de mogelijke interpretaties van de leden van het dilemma bij de ander. 't Gevolg is, dat men langs elkander heengaat.

Ds Vreugdenhil zegt:

Wanneer in dit verband het woord „independentisme” gebruikt wordt, moet men dit niet onmiddellijk al te zwaar gaan belasten naar zijn historische betekenis. Het gaat er om met dit woord aan te duiden de neiging bij sommigen, om de zelfstandigheid der plaatselijke kerk zó sterk te accentueren, dat het kerkverband daardoor in verdrukking komt. Kan men daarvoor een ander woord kiezen, dan vind ik dat best. Overigens begrijpt men heus wel, wat er met het woord „independentisme” bedoeld wordt.

Dat er tendenzen zijn in de richting van het gering-schatten van het kerkverband is ons pas nog sterk opgevallen in een artikel van Ds K. Doornbos in „Petah-ja”, het orgaan van onze Mannenbond. Ds Doornbos schrijft al enige tijd in dat blad opstellen over kerkrecht. In het December-no. handelt hij over de classicale vergaderingen. Hij begint met te schrijven, dat van classicale vergaderingen in de Schrift niet gesproken wordt, evenmin als in de belijdenisschriften. Nu, dat is wel bekend! Zij berusten op menselijke instelling.

Maar dan gaat Ds Doornbos aldus verder:

„Classicale vergaderingen worden gehouden naar het goedvinden van mensen en met onderlinge afspraak, waarbij elk zijn vrijheid behoudt om een uitnodiging voor zo'n vergadering al of niet op te volgen”.

En even verder:

„Een classicale vergadering is een op zichzelf staande vergadering, waarvoor de kerken worden uitgenodigd om afgevaardigden te zenden. En het staat aan elke kerk te beoordelen, of zij de uitnodiging zal opvolgen of niet. Indien een kerk niet langer mee zou willen doen aan de regelmatig gehouden samenkomsten, zou ze niet haar lidmaatschap op-